

महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, मुंबई आणि
मे.यशस्वी स्किल्स लिमिटेड, पुणे यांच्या संयुक्त
विद्यमाने चालविण्यात येणाऱ्या “शिका व कमवा”
या उपक्रमांतर्गत अभ्यासक्रम राबविण्यास शासन
मान्यता देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग
शासन निर्णय क्र. मान्यता-२०२३/(प्र.क्र.३४/२३)/तांशि-५,
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : ०९ मे, २०२३

- संदर्भ:-**
१. उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्र.टिईडी-२०१३/(१०/१३)/तांशि-५,
दि. २३ एप्रिल, २०१३.
  २. सचिव, महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ यांचे पत्र क्र.मरातंशिंमं/का-५६/शिका व कमवा/
२०२३/११३८, दि. १६ फेब्रुवारी, २०२३.
  ३. संचालक, महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ यांचे पत्र क्र.मरातंशिंमं/का-५६/शिका व कमवा/
२०२३/१८४४, दि. २९ मार्च, २०२३.

प्रस्तावना :-

उपरोक्त संदर्भ क्र. १ येथील दिनांक २३ एप्रिल, २०१३ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ आणि यशस्वी इन्स्टिट्यूट फॉर स्कील डेव्हलपमेंट, पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने शै.व. २०१३-१४ पासून Diploma in Industrial Drug Science, Diploma in Food Science, Diploma in Retail Management, Diploma in Supply Chain and Logistic Management आणि Diploma in Hospitality Management हे अभ्यासक्रम “शिका व कमवा” या योजनेअंतर्गत राबविण्यासाठी शासनाची मान्यता देण्यात आली आहे. तसेच सदर शासन निर्णयान्वये “शिका व कमवा” ही संकल्पना महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळाच्या अभ्यासक्रमांसाठी प्रथमतःच राबविण्यात येणार असल्यामुळे Pilot Project अंतर्गत संस्थेकडून तीन बॅचेस पास आऊट झाल्यानंतर या संपूर्ण संकल्पनेचा आढावा संचालक, महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, मुंबई यांचेकडून घेण्यात येईल. मंडळाकडून यासंदर्भात प्राप्त अहवालावर सदरहू योजनेची व्याप्ती वाढविण्यासंदर्भात शासन स्तरावरून निर्णय घेण्यात येईल असे नमूद करण्यात आले आहे.

महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, मुंबई यांच्याकडे मे.यशस्वी स्किल्स लिमिटेड, पुणे यांनी “शिका व कमवा” योजनेअंतर्गत सादर केलेल्या प्रस्तावाच्या अनुषंगाने महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, मुंबई यांच्या नियामक परिषदेच्या दि. ३१.०१.२०२३ रोजी झालेल्या ३६ व्या बैठकीत सविस्तर चर्चा झाली व त्यामध्ये नियामक परिषदेने प्रस्तावाची उद्योगधंदे व शैक्षणिक तज्ञांमार्फत तपासणी करून शासनास अहवाल सादर करण्याचे निर्देश दिले होते. त्यास अनुसरून मंडळाने दि. ३.२.२०२३ व दि.६.२.२०२३ च्या कार्यालयीन आदेशान्वये प्रस्तावाची तपासणी करण्याकरीता उद्योगधंदे व शैक्षणिक विषयातील तज्ञांची समिती गठीत केलेली होती. सदर समितीची बैठक दि.६.२.२०२३ रोजी पार पडली. तज्ञ समितीने याबाबतचा अहवाल शिफारशीसह मंडळास सादर केलेला आहे. त्यानुसार समितीने “शिका व कमवा” हा उपक्रम उद्योगधंद्यांच्या मदतीतून राबविण्यात येणार असल्याने त्याचा मंडळ व शासनावर कोणत्याही प्रकारचा आर्थिक भार पडणार नसल्याचे नमूद करून, शासन निर्णय दि.२३.०४.२०१३ नुसार मान्यता दिलेले पाच अभ्यासक्रम तसेच इतर नवीन सात पदविका आणि सात प्रगत पदविका असे एकूण १९ अभ्यासक्रम “शिका व कमवा” या उपक्रमांतर्गत सुरू करण्याबाबत शिफारस केलेली आहे.

महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, मुंबई यांच्या नियामक परिषदेचे निर्देश तसेच तज्ञ समितीची शिफारस विचारात घेऊन मंडळाने शासन निर्णय दि. २३.०४.२०२३ अन्वये मान्यता दिलेले पाच अभ्यासक्रम महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ व मे.यशस्वी स्किल्स लिमिटेड, पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने पुढे सुरू ठेवणे तसेच Diploma in Manufacturing Science, Diploma in Electro Mechatronics, Diploma in EV Mobility, Diploma in Textile

Science, Diploma in Forgoing Science, Diploma in Greed Energy & Environmental Science आणि Diploma in Manufacturing Automation हे नवीन सात पदविका अभ्यासक्रम आणि Advanced Diploma in Manufacturing Science, Advanced Diploma in Electro Mechatronics, Advanced Diploma in EV Mobility, Advanced Diploma in Textile Science, Advanced Diploma in Forgoing Science, Advanced Diploma in Green Energy & Environmental Science आणि Advanced Diploma in Manufacturing Automation हे नवीन प्रगत पदविका अभ्यासक्रम “शिका व कमवा” उपक्रमांतर्गत सुरु करण्यास मान्यता देण्याबाबतचा प्रस्ताव संदर्भ क्र. २ व ३ अन्वये शासनास सादर केलेला आहे.

“शिका व कमवा” योजनेअंतर्गत सात पदविका अभ्यासक्रम व सात प्रगत पदविका अभ्यासक्रम राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० च्या अनुषंगाने सुरु करणे तसेच यापूर्वी दिनांक २३ एप्रिल, २०१३ च्या शासन निर्णयान्वये मान्यता दिलेले पाच अभ्यासक्रम सुरु ठेवण्यास मान्यता देणेकरीता मंडळाने प्रस्ताव सादर केला असून, या सर्वच अभ्यासक्रमांमुळे विद्यार्थ्यांना मोठ्या प्रमाणात रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील. त्यामुळे उद्योग जगताला कुशल मनुष्यबळ मिळण्यास मदत होईल. तसेच सदर अभ्यासक्रम उद्योग क्षेत्राकरीता उपयुक्त असल्याने विद्यार्थ्यांमध्ये तांत्रिक कौशल्य विकसीत होण्यास मदत होईल. किंबहुना गरीब विद्यार्थ्यांकरीता या योजनेचा जास्तीतजास्त फायदा होऊन ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांना शिक्षणाबरोबरच रोजगाराचाही पर्याय उपलब्ध होण्यास मदत होईल. ही बाब विचारात घेता, संचालक, महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ यांनी संदर्भीय पत्रांन्वये प्रस्तावित केल्याप्रमाणे मे.यशस्वी स्किल्स लिमिटेड, पुणे या संस्थेस उद्योगसमूहाच्या सहभागासह “शिका व कमवा” या योजनेअंतर्गत महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळाचे अभ्यासक्रम राबविण्यास मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ आणि मे.यशस्वी स्किल्स लिमिटेड, पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने उद्योगसमूहांची गरज विचारात घेऊन “शिका व कमवा” या उपक्रमांतर्गत खालील नमूद अभ्यासक्रम शैक्षणिक वर्ष २०२३-२४ पासून राबविण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

अ) संदर्भ क्र. १ येथील शासन निर्णय दि.२३.०४.२०१३ नुसार मान्यता दिलेले खालील अभ्यासक्रम सुरु ठेवणे.

1. Diploma in Industrial Drug Science
2. Diploma in Food Science
3. Diploma in Retail Management
4. Diploma in Supply Chain and Logistic Management
5. Diploma in Hospitality Management

ब) नवीन पदविका अभ्यासक्रम-

1. Diploma in Manufacturing Science
2. Diploma in Electro Mechatronics
3. Diploma in EV Mobility
4. Diploma in Textile Science
5. Diploma in Forgoing Science
6. Diploma in Greed Energy & Environmental Science
7. Diploma in Manufacturing Automation

क) नवीन प्रगत पदविका अभ्यासक्रम-

1. Advanced Diploma in Manufacturing Science
2. Advanced Diploma in Electro Mechatronics
3. Advanced Diploma in EV Mobility
4. Advanced Diploma in Textile Science
5. Advanced Diploma in Forgoing Science
6. Advanced Diploma in Green Energy & Environmental Science
7. Advanced Diploma in Manufacturing Automation

२. महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, मे.यशस्वी स्किल्स लिमिटेड, पुणे व सदर योजनेत सहभागी होणारे उद्योगसमूह यांना उपरोक्त अभ्यासक्रम राबविताना खालील नमूद अटी व शर्ती लागू राहतील.

१. महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ अधिनियम, १९९७ मधील कलम २५ नुसार सादर योजनेअंतर्गत संस्थेचे संलग्निकरण करण्यात यावे.
२. विद्यार्थ्यांची नोंदणी वर्षातून दोन वेळा केली जाईल.
३. महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, मुंबई द्वारा प्रवेशित विद्यार्थ्यांना संलग्नता प्रदान करण्यासाठी मे.यशस्वी स्किल्स लि., पुणे यांना केंद्रनिहाय प्रवेश देण्यात आलेल्या विद्यार्थ्यांची निवड यादी मंडळाच्या विभागीय कार्यालयास विहित कालावधीत सादर करणे आवश्यक राहिल.
४. “शिका व कमवा” या उपक्रमांतर्गत राबविण्यात येणारे सर्व अभ्यासक्रम अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषदेच्या अखत्यारीबाहेरील अभ्यासक्रम असल्याने या अभ्यासक्रमाचे प्रती विद्यार्थी शिक्षणशुल्क महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ निर्धारित करेल त्याप्रमाणे संबंधित उद्योगसमूहाने अदा करावे.
५. सदर उपक्रमांतर्गत मे.यशस्वी स्किल्स लि., पुणे यांना सहभागी होणाऱ्या प्रत्येक उद्योगसमूहासाठी महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळाकडून स्वतंत्र संलग्नता प्राप्त करावी लागेल.
६. “शिका व कमवा” उपक्रम उद्योगक्षेत्राला लाभणारे कुशल मनुष्यबळ तयार करण्यासाठी व विद्यार्थ्यांची रोजगाराभिमुखता (Employability) वाढविण्याच्या दृष्टीने तयार करण्यात आला असल्यामुळे त्यासाठी कोणतीही प्रवेश संख्या निश्चित करता येणार नाही. अभ्यासक्रमासाठी प्रवेशित विद्यार्थी संख्या सहभागी उद्योगसमूहांच्या क्षमतेवर अवलंबून राहिल.
७. विद्यार्थ्यांची लेखी परीक्षा घेताना औद्योगिक आस्थापनांची गरज विचारात घेवून सर्व विद्यार्थी एकावेळी परीक्षेस उपस्थित राहणे शक्य नसल्यास विद्यार्थ्यांची उपलब्धता विचारात घेऊन सदर परीक्षा कमाल दोन गटात विभागून देता येईल. तथापि संस्थेला परीक्षेस बसणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या विहित मुदतीत कळवावी लागेल. या योजनेसाठी मंडळामार्फत स्वतंत्र परीक्षा शुल्क ठरविले जाईल.
८. मे.यशस्वी स्किल्स लि., पुणे ही संस्था महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळाकडून निश्चित केलेल्या सैधांतिक व प्रात्यक्षिक (Theory व Practical) अभ्यासक्रमाप्रमाणे शैक्षणिक वेळापत्रक परीक्षा घेण्याची कार्यवाही करेल.
९. “शिका व कमवा” या संपूर्ण संकल्पनेचा आढावा संचालक, महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, मुंबई यांच्याकडून दर दोन वर्षांनी घेण्यात येईल.
१०. सदर अभ्यासक्रमासाठी विद्यार्थ्यांचे नोंदणी शुल्क, परीक्षा शुल्क महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ निर्धारित करील. मंडळाने निर्धारित केल्यानुसार विद्यार्थ्यांचे शिक्षण शुल्क व विद्यार्थ्यांना द्यावयाचे विद्यावेतन अदा करण्याची जबाबदारी सहभागी उद्योजकांची राहिल.
११. सदर योजना राबविण्यासंदर्भातील सर्व वित्तीय भार, संस्था आणि उद्योग समूह यांनी एकत्रित येऊन सोसावयाचा असल्यामुळे, या संदर्भात शासनाकडून कोणतेही अनुदान उपलब्ध केले जाणार नाही.
१२. उक्त प्रयोजनासाठी सदरहू संस्थेचे कार्यक्षेत्र महाराष्ट्र राज्यापुरते सिमीत राहिल.
१३. शैक्षणिक कायद्यातील संबंधित तरतूदींचे तंतोतंत पालन करण्याची जबाबदारी संस्थेची राहिल.
१४. सर्व अभ्यास केंद्रावर महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळाच्या नियमानुसार शैक्षणिक मुल्यांकन करून शिक्षणाचा दर्जा टिकविण्यात येईल.
१५. “शिका व कमवा” या उपक्रमांतर्गत प्रशिक्षण घेणाऱ्या प्रशिक्षणार्थींना ॲप्रेंटिसशिप ॲक्ट १९६१ च्या कायदानुसार कमाल कालावधी ४ वर्षांपर्यंत ॲप्रेंटिस म्हणून संबोधण्यात यावे व या कालावधीत प्रवेशित विद्यार्थ्यांना विद्यावेतन देण्याची सर्वस्वी जबाबदारी सहभागी उद्योग समूहाची राहिल.

१६. विविध शासकीय तंत्रनिकेतने, अभियांत्रिकी महाविद्यालये यांचेकडून वर्ग खोल्या, प्रयोगशाळा, कार्यशाळा व इतर सोयी उपलब्धतेनुसार पुरविण्यात आल्यास त्यासाठी खर्चापोटीची रक्कम शासनाच्या धोरणानुसार मे.यशस्वी स्किल्स लि., पुणे यांना अदा करावी लागेल.
१७. प्रशिक्षणार्थींचा विमा उतरविण्याची व वैद्यकीय देखभालीची सर्वस्वी जबाबदारी सहभागी उद्योगसमूहाची राहिल.
१८. “शिका व कमवा” उपक्रमांतर्गत प्रस्तावित अभ्यासक्रमांकरीता शैक्षणिक साहित्य आवश्यकतेनुसार मराठी-इंग्रजी द्विभाषेमध्ये संचालक, महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, मुंबई आणि मे.यशस्वी स्किल्स लि., पुणे यांनी उपलब्ध करून द्यावे.
१९. उपरोक्त अटी व शर्तीनुसार महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, मे.यशस्वी स्किल्स लि., पुणे व सहभागी उद्योगसमूहाने आपसात करार करून अभ्यासक्रम राबविण्याची कार्यवाही करावी.

३. सदर शासन निर्णय, महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याच संकेतांक २०२३०५०९१७०६५५३६०८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अनिल काटकर)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन.

प्रति:-

१. मा.मंत्री (उच्च व तंत्र शिक्षण) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई,
२. प्रधान सचिव (उच्च व तंत्र शिक्षण) यांचे स्वीय सहाय्यक,
३. संचालक, तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
४. संचालक, महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, बांद्रा (पूर्व), मुंबई,
५. मे.यशस्वी स्किल्स लि., पुणे (महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळामार्फत),
६. सर्व प्राचार्य, शासकीय तंत्रनिकेतने (महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळामार्फत),
७. सर्व प्राचार्य, शासकीय अभियांत्रिकी महाविद्यालये (महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळामार्फत),
८. निवड नस्ती (तांशि-५).